

Kwitantiefrankering met Poko's

(Jan L. Verhoeven; uit: *Perfinpost* nr. 25, mei 1993)

In onze tijd zijn veel bedrijven, banken en verzekeringsmaatschappijen overgegaan tot automatische incasso resp. overschrijving. Dat is wel eens anders geweest.

In vroeger tijden kwam de kwitantieloper of wisselloper langs met meestal een langwerpige lederen etui waarin hij te innen kwitanties meedroeg. Bij betaling gaf hij een kwitantie (een door de ontvanger van het geld getekend bewijs van betaling, aan de betaler af te geven) af. Had de 'betaler' geen of te weinig geld dan kondigde de kwitantieloper aan een aantal dagen (zichtdagen) later terug te komen om alsnog zijn geld te ontvangen.

De kwitanties moesten worden voorzien van een frankeerzegel van 15 cent.

Het begrip frankeerzegel is hier afwijkend van de normale gang bedoeld.

Frankeerzegels dienden namelijk voor het betalen van de "vracht bij verzending". Bij het aanbieden van kwitanties is de 15 cent kosten echter bedoeld voor het vervoer, het aanbieden (soms meerdere malen) en het innen van de kwitantie en later afrekenen daarvan.

Er moesten dus frankeerzegels worden gebruikt. Deze konden dus ook met een Pokomachine worden opgeplakt. Bij de afgebeelde kwitantie van Electrolux is dat ook normaal gebeurd (zie afbeelding 1).

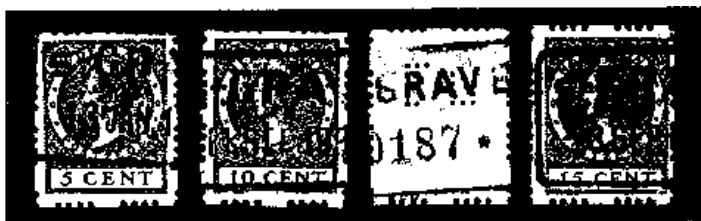
The image shows a historical receipt form from Electrolux, dated 1927. The form is filled with handwritten text and includes a 15-cent stamp. The stamp is a circular postmark from 'LE GENT' dated '17/27' with a '15 C' value. The form contains the following fields and text:

- DATE VAN AANKOMST** (Date of arrival)
- Volgnr. van het bordereel** (Serial number of the bill of lading)
- Volgnr. van de kwitantie** (Serial number of the receipt)
- ONTVANGEN van** (Received from) - *Handwritten signature*
- Wegens** (For) - *Handwritten signature*
- termijn gekochte stofzuiger** (term of purchased vacuum cleaner)
- Client No.** (Client No.) - *Handwritten number*
- ZEGGE** (Amount) - *Handwritten amount*
- Gld.** (Dollars) - *Handwritten amount*
- Cent.** (Cents) - *Handwritten amount*
- Handtekening** (Signature) - *Handwritten signature*
- N.V. ELECTROLUX**
- Model N° 153 Blk. 1**

At the bottom of the form, there is a note: "De bewaargave valt niet jukt op het kwitantieformulier, en op de beide gedeelten van het stortingbewijs met de aanvullingen tusschen de dik gedrukte lijnen in. Veranderingen maken het formulier ongeldig."

afbeelding 1. Zichtkwitantie (3 dagen) voor een afbetalingstermijn van een stofzuiger (EL, C15b, rt 48)

De zegels werden afgestempeld met een nummeratorstempel. De grootte van dergelijke stempels in samenhang met de plaats waar de frankeerzegels moesten worden geplakt heeft er toe geleid dat zelden leesbare data zijn te herkennen op afgeweekte zegels (zie afbeelding 2.).

afbeelding 2. Kwitantie gefrankeerde Poko's zijn herkenbaar aan het nummerstempel (alle Poko EL)

Van de Amsterdamsche Maatschappij van Levensverzekering weten we dat ze in januari 1931 een frankeermachine in gebruik hebben genomen. Het laatst bekende jaar van gebruik van de Pokomachine was 1930.

Nu zijn onlangs een aantal kwitanties opgedoken van de A.M.v.L. gericht aan M.J.M. van Leuven te Haarlem (zie afbeelding 3.)

Volgnummer van het bordereau		Plaats voor de frankering	
Volgnummer van de kwitantie		Aantal zichtdagen 5	Vervaldag: Zie hieronder
de Somme van		ZEGGE 75 Old 55 Ct.	
den contractant:		ontvangen voor premie (en zegel) van	
M.J.M. v. Leuven.		Kampersingel 58	
HAARLEM		als premie op polis No. 45802 Vervallend: 1/1-4-7-10	
Deze kwitantie heeft betrekking op de premie, vervallen in ondergenoemde maand.			
Amsterdam, JANUARI 1934			
N.V. Amsterdamsche Mij. van Levensverzekering			
Model Nr. 289 bis			

„Amstleven”
Amsterdamsche Maatschappij van Levensverzekering
Amsterdam,
N. Spiegelstraat 17
Soerabaja,
Willemskade 3
82617

afbeelding 3. Zichtkwitantie (8 dagen) voor een premiebetaling (AL, CI5g, rt 47)

Het aardige van deze complete kwitanties is dat we de datum van gebruik kunnen achterhalen. Deze loopt door tot 1934.

Voor deze bijzondere toepassing is de Pokomachine dus langer gebruikt. Als het ware een tweede leven na de toepassing van een frankeermachine.

Jan L. Verhoeven, april 1993